

parochie heilig kruis
nuenen gerwen nederwetten

Aan de leden van de Landelijke Werkgroep Synodaliteit.
L.S.,

Laten we eerst stellen dat het ons verheugt dat de Paus ons laat meedenken in het proces van samen kerk-zijn. We weten goed dat velen allerlei gedachten hebben over de Kerk, maar ook dat velen grote emoties hebben bij die Kerk. E.e.a. zal niemand vreemd zijn. Het is dan ook een goede zaak, dat we mee mogen denken. We appreciëren deze uitnodigende houding van de Paus en daarmee zijn wens tot dialoog zeer.

Maar wie zijn die 'wij'?

In onze parochie hebben we ervoor gekozen het document *Hoe kunnen we een meer synodale en missionaire kerk zijn?* in het Parochiebestuur en de Pastoraatsgroep te bespreken. In een eerdere fase hebben we de gedachten rond het synodale proces aan een breder gremium voorgelegd. Toen bleek al, dat we eerst voor velen moesten verhelderen wat er met o.a. synode, missionair denken, etc. bedoeld wordt. De taal waarin de ons voorgelegde teksten zijn geschreven, was sterk bepaald door een kerkelijk jargon. Als een eerste aandachtspunt willen we opmerken dat verheldering van dit erg binnenkerkelijk geformuleerd document nu meer dan toen noodzakelijk zal zijn. We menen dat het gebezigde taalgebruik eerder afstand scheidt dan mensen nabij brengt. Hoe kan zo'n tekst ons dan uitnodigen om mee te denken?

We geven een voorbeeld.

Al in de eerste alinea van de inleiding staat geschreven 'synode over synodaliteit' zonder verdere uitleg van de begrippen. Voor ons was dat een reden om de tekst alleen in de bovengenoemde gremia te bespreken. Zij die zo actief betrokken zijn bij onze parochie-gemeenschap hebben een kleine voorsprong op hen die echt niet weten wat er met die drie woorden is bedoeld. Synodaliteit mag dan geen nieuwigheid zijn, het document is te zeer gekenmerkt door een vakjargon dat niet gebezigd wordt in het dagdagelijkse en normale leven.

Daarmee komen we op een tweede aandachtspunt. We krijgen stellig de indruk, dat het meer gaat om de kerk pur sang dan om een kerk die wortelt in de samenleving. Ooit schreef Cyprianus van Carthago in de derde eeuw "extra Ecclesiam nulla salus"

(ja, we doen even mee met het jargon), en wilde daarmee duidelijk maken dat de kerk een plaats van heil moet zijn voor ieder. Velen in onze tijd, en zeker in onze regio Noord-West Europa zullen andere ervaringen hebben. Nog steeds zoeken en wensen velen heil, maar kunnen dit niet meer vinden in de kerk door slechte ervaringen met een strak kerkelijk regiem. Zij hebben daarom vaak de kerk de rug toegekeerd. Gelukkig zijn zij vaak religieuze mensen gebleven, omdat zij blijven zoeken naar zin en betekenis in hun leven. Ze verbinden zich (de letterlijke betekenis van *religare*) met velen, en zijn daarin op zoek naar een perspectief waarin waarden als vrede, gerechtigheid, naastenliefde en inzet voor anderen hoog in het vaandel staan.

We zijn bang dat zij door de taal en daardoor door de beperkend verwoorde gedachte achter dit synodale document zich al niet meer aangetrokken voelen, en derhalve hun religiositeit niet met een kerk willen verbinden. Zij vormen eigen groepen, die door bisschoppen niet meer erkend worden als kerkgemeenschap, hoewel zij de christelijke waarden terdege beleven en vorm willen geven. Door de niet-erkenning van hun religiositeit ervaren zij een ontkenning en voelen zich zelfs afgewezen.

We hebben ervoor gekozen deze twee aandachtspunten bij u onder de aandacht te brengen. Achter deze punten ligt voor ons de vraag hoe wij de hedendaagse religiositeit kunnen waarderen als een vorm van kerk-zijn. Hoe kunnen wij hen tegemoet treden in hun religieuze waarden, en zonder strakke voorschriften en afwijzingen de weg naar elkaar en naar God vinden? Het is een heel menselijk verlangen waar juist onze Heer ons toe uitnodigt. Op die weg zal een herwaardering van het mens-zijn noodzakelijk zijn. De mens is immers zowel man als vrouw, maatschappelijk en religieus in vele toonaarden, en altijd op zoek naar Degene die ons aanvaardt zoals we zijn. Zou het dan een idee zijn om holistisch te denken, zowel sociologisch maatschappelijk (waarin elk mens als evenwaardig wordt gezien, zonder onderscheid of het nu man of vrouw is, homo of hetero, autochtoon of allochtoon, etc.) als psychologisch (de mens heeft niet alleen een lichaam, maar is ook een lichaam, waardoor de lichamelijke geherwaardeerd wordt als belangrijk en mogelijk het enige instrument om tot goed en zinvol samenleven te komen)?

De eenzijdige nadruk op de kerkelijk gelovige benadering in het document noodzaakt ons dit met klem onder uw aandacht te brengen.

In de beantwoording van de door u voorgelegde vragen zullen wij daarom deels van de vragen afwijken en een meer open houding naar de samenleving (waar de kerk een onderdeel van is) hebben. We willen vooral de religiositeit van mensen van nu, en hun zoeken naar een perspectief proberen te verwoorden, en zijn ons daarbij bewust dat de kerk waardevolle wegen wijst naar zo'n perspectief dat nu anders verwoord en beleefd wordt. We menen zo aan te sluiten bij uw vraag 'hoe we in onze tijd en onze situatie bezig kunnen zijn met onze missie'.

De leeswijzer van het bisdom is te vinden op de website van het bisdom. Voor de bespreking van het document is een eigen leeswijzer gemaakt. Deze is bijgevoegd als bijlage I

Onze antwoorden:

Vraag 1: Ons gedoopt-zijn als basis van ons Kerk-zijn.

Wanneer wij bij de doopvoorbereiding aan de ouders van de dopeling vragen wat zij beogen met de doop, komen grosso modo deze drie elementen naar voren:

- we willen bewust een onderdeel zijn van een grotere gemeenschap, waarin waarden en normen zijn verwoord;
- deze hebben ons gevormd, en maken nog steeds deel uit van ons leven;
- we zijn er zelf in grootgebracht door onze ouders, en wij willen die waarden die voor ons van waarde waren en zijn, graag doorgeven aan ons kind, wat voor ons van waarde is (de letterlijke betekenis van traditie).

We zien hier het verlangen naar verbonden te zijn met een (wereldwijde) gemeenschap van mensen, die op een gelijke wijze zoeken naar een goede zingeving aan het leven; een gemeenschap waar we altijd terecht kunnen om gesteund te worden. Zo verwoorden zij hun religiositeit en geven zij hun waarde aan traditie.

Kunnen we hier zeggen, dat zij – om met Schillebeeckx te spreken – zoeken naar en vormgeven aan de sacramentaliteit van het leven (heiligheid), zonder daarbij al te zeer gericht te zijn op de kerkelijke beleving van de sacramenten en de verantwoordelijkheid die daar volgens het document uit volgt?

Vraag 2: Vorming in een missionaire kerk.

Vanuit de religiositeit van mensen, of beter vanuit hun zoeken naar zin- en betekenisgeving aan het leven, willen wij stellen, dat bij elke mens een behoefte is aan waarden en normen. Maar waar beginnen die? Ontwikkelingspsychologen zullen wijzen op dit: dat elke mens zich ook al als kind afvraagt wat goed en wat kwaad is, vaak daarin door de ouders gesteund in hun wijze van opvoeding, waardoor een ethisch besef groeit.

De voeding van de waarden en normen is vooral daar waar waarden behoeft, gekend en serieus genomen worden. Pas dan zal ook het verhaal van alle mensen van alle tijden een klankbord vinden in de mens. Het verhaal van Jezus van Nazareth, die ons daarin voorging zal pas dan kunnen bekliven.

Betekent dit dat de vraag, gesteld in het document, nl 'Hoe inspireert uw geloof u om u in te zetten voor de samenleving', wellicht omgedraaid dient te zijn vanuit het religieuze aanvoelen van de mens?

Een kind dat slaat, zal merken dat het niet goed valt bij de ander, en zal van een ouder leren dat slaan niet passend is en zal leren hoe het anders moet. Daar leert het kind te leven en onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Dus door de relatie met anderen zal het kunnen gaan zoeken naar een grote ander, ook wel de grote Ander (God) genoemd, Hij die boven alle partijen staat.

We menen dat religiositeit (verbinding met en door anderen) de vragen die elke mens zich stelt, de weg naar een zinvol leven mogelijk maakt. We zullen in de mens de grond rijp moeten maken (lees: religiositeit) voor de verkondiging (geloofsoverdracht), want andersom zal er o.i. weinig draagvlak zijn.

Vraag 3: Deelname aan een verwelkomende kerk.

Wanneer we onze parochianen vragen of zij de kerk als een verwelkomende gemeenschap zien, is vaak het antwoord dat men de parochie wel, maar de Kerk juist als afstotend ervaart.

Men exemplificeert dat zo: wanneer bijv. jongeren een eigen mis met de pastor maken en daarin hun religiositeit verwoorden en ervaren, wordt dit door het Bisdom afgewezen. De liturgie zal en moet zo en niet anders gevierd worden. Dit was de ervaring van onze jongeren bij gelegenheid van een bisdom jongeren dag in Nuenen. Ze ervoeren paternalisme, en vonden de onbekende voorganger zeker niet inspirerend.

Wanneer wij eens per maand een met parochianen voorbereide themaviering houden, komt vanuit een zekere angst voor een afwijzing van hen de vraag: mag dit wel van het Bisdom?

Helaas constateren we dat liturgische regels vóór een religieuze beleving van mensen gaan. Het berokkent hen zelfs enige angst om het niet goed te doen. Verwelkomende kerk en openheid voor persoonlijke spirituele beleving worden nauwelijks tot niet ervaren in de officiële Kerk.

Evenzo ontmoeten wij mensen, die door eerdere ervaringen met pastores (en m.n. hun afwijzing van mensen omwille van strak gehanteerde kerkelijke regels) de kerk definitief de rug hebben toegekeerd, en lijden onder het feit dat hun religiositeit wordt ontkend, zelfs afgewezen.

Ook wordt een niet-verwelkomende kerk ervaren bij kerkelijke documenten, waar al te vaak gesproken wordt over irreguliere contacten. Men is blij dat de Paus daarin een openheid wil creëren, maar ervaren vanuit het episcopaat een afwijzende houding.

Wanneer komt de kerk hen tegemoet?

We moeten als pastores en als pastoraatsgroep vaak eerst veel puinruimen om bij de menselijke religiositeit te komen. En ook dan vragen de mensen zich af waarom een kerk zich zelden tot nooit excuseert voor haar verleden.

Op Witte Donderdag, volgens het evangelie van Johannes, zitten alle apostelen aan tafel. Een zal Jezus verloochenen, een zal hem verraden en weer een ander zal hem volgen naar het kruis zonder in te grijpen. Is dat niet een duidelijk beeld dat ieder welkom is aan de tafel van de Heer, en dat niemand uitgesloten mag worden?

Waarom doet de kerk dat wel? Ziet ze niet wat er in mensen omgaat aan verlangen naar verbinding en toekomst?

We weten goed dat niet in alle parochies zo gedacht wordt als boven beschreven. Toch ervaren we vaak hoe ooit eerder, en soms ook nu nog dingen apert verkeerd gaan. Een synode zal daar geen omkeer in kunnen brengen. Maar kan een synode bisschoppen aanraden om de priesters in hun diocees de ogen, de oren en vooral het hart te openen voor hen die om elkaars en Gods nabijheid vragen?

Vraag 4: Vrouwen in het leven en de zending van de kerk.

We willen eerst opmerken dat de vraag ons verbaast. De samenleving is geëvolueerd en heeft al lang een evenwaardige positie gegeven aan man en vrouw. Is de kerk dan niet toe aan een nieuw *aggiornamento*?

Wanneer de Kerk zich inzake de keuze van voorgangers baseert op woorden uit de Heilige Schrift, lijkt het ons dat dit schriftberoep aan herwaardering toe is. Nu zijn de gewijde voorgangers alleen mannen. Sommigen vragen om vrouwelijke gewijde voorgangers. Maar kan dat wel met het mensbeeld dat de Kerk hierbij hanteert? Hebben alleen mannen daar een plaats, dan moeten op basis van deze gedachten nu geen vrouwen de leeggekomen plaatsen invullen. Moeten we dan niet het mensbeeld zo herwaarderen, en zien wat ieder, man of vrouw, aan waarde heeft en daarmee kan bijdragen aan de *missio* van de Kerk?

Het zal niet voor niets zijn dat aan de Paasmorgen een meer symbolische kant kleeft. Het zijn drie vrouwen die op Paasmorgen de eerste getuigen zijn van DE boodschap van de kerk: de opstanding of verrijzenis. Zij die het nieuwe leven kunnen baren, zij worden gevraagd DE boodschap van nieuw leven verder te brengen. Zij zijn de dragers van de boodschap, zij zijn degenen die ook allen die willen geloven, voorhouden dat ook zij kunnen opstaan, bijv. na moeilijkheden, na ziekte, na alles wat het leven soms problematisch maakt.

Is deze kant van het vrouw (en dus van het mens) -zijn niet een gegeven waar de kerk aandacht aan moet besteden en wat vraagt om consequenties? En wel zo, dat man en vrouw – ieder naar eigen vermogen – op waarde worden geschat. Dat zo de kerk werkt aan een herwaardering van het mens-zijn?

Tenslotte, we vinden op p. 11 van het document het gebed voor de synode. Wat velen van ons daarbij opvalt, is de taal, en met name het gemak waarmee woorden als 'zondaars, wanorde en verkeerde weg' gebezigd worden. We kennen die woorden uit de traditie van de Kerk, maar weten ook dat deze woorden op velen een niet gewenste uitwerking hebben. Ze verstaan de woorden niet meer als gaande over een zonde besef, maar meer over een zonde gevoel. Zij vragen daarom of de kerk niet wat meer opbeurende woorden kan gebruiken. Het gaat tenslotte om een Blijde Boodschap. Is dus het taalgebruik waarmee de boodschap wordt uitgedragen, niet contraproductief? En zou deze niet veel meer hoop en vertrouwen moeten uitstralen?

Beste leden van de van de Landelijke Werkgroep Synodaliteit, met deze antwoorden doen we een beroep op u om de religiositeit van de mens serieus te nemen, en om de mensen die het denken van de samenleving volgen, alsook hun verlangen naar verbinding met anderen en met God een plaats te geven in het denken van de Kerk over mens en God.

Nuenen, 15 maart 2024,
Met vriendelijke groet,

Drs H. van Grinsven, vicevoorzitter Parochie Bestuur
Drs J. Vossenaar ofm, MA, pastoor.

Bijlage I

Onze leeswijzer 1 Ons gedoopt-zijn als basis van ons kerk-zijn.

De tekst is erg kerkelijk geformuleerd. Verstaat ieder die taal?
Bovendien gaat het hiervan uit, dat ieder een verantwoordelijkheid voelt op basis de doop.

Wat zien wij in onze dagen, in onze parochie?

Men hoort ergens bij,
men voelt dat er een gemeenschap is waarbij je wilt horen. In de theologie heet dat "sentire ecclesiam". Dit heeft oude wortels, vanuit de traditie en de familie vaak aangebracht.

Bovendien: na alle kritiek die er mogelijk is op het instituut, weten velen ook dat zij er ondanks alles ook veel goeds kunnen vinden. Daarover willen ze graag meepraten.

M.a.w. men denkt niet meer zozeer in sacramenten, als wel in de hoop dat er voor mensen meer mogelijk is/wordt.

Vragen deze vragen meer naar godsdienst, dan religie?

M.a.w. vraag eerst naar de beleving van de parochiegemeenschap, om van daaruit verder te gaan naar wat mensen daaraan kunnen en willen bijdragen, en hoe dat inhoud en vorm kan geven aan de relatie met het goddelijke / Christus, bijv. door vragen als waar God een rol speelt in het leven.

Onze leeswijzer 2 Vorming in een missionaire kerk

Er wordt sterk ingezet op medeverantwoordelijkheid.

Meer als opdracht, dan als een gewenste deelname (m.n. omdat veel niet mag in de kerk – dat is immers het imago. Vgl. bisschoppen die alleen priesters taken en verantwoordelijkheden willen geven).

Er moet eerst een behoorlijke stap gemaakt worden richting de mogelijkheden die allen kunnen hebben binnen een parochie/kerkgemeenschap.

Dit vraagt om een herwaardering van de mens als mens, niet als priester of leek, of erger nog: man of vrouw).

Deze missie of missionaire activiteit komt allereerst de Kerk zelf toe! Want hoe weten we dat wat we zeggen, ook daadwerkelijk gehoord (of gevoeld) zal worden?

M.a.w. Kerk, missioneer eerst u zelf!

Wat kunnen we beter vragen?

Wat is richtinggevend voor u in het leven

en hoe zou u daar anderen in willen betrekken?
Hoe zou u daar het beste in gevoed kunnen worden, door wie, en waar?

*M.a.w. Begin vanuit de religiositeit (waardenbeleving van mensen)
en probeer dat te vertalen in 'katholieke' woorden.*

Onze leeswijzer 3 Deelname aan een verwelkomende kerk

Wat is het beeld van een missionerende kerk?
De tekst ademt vooral dit uit: de multiculturele ontmoeting en de inculturatie in een kerk...

De start is veelbelovend: men gaat uit van religiositeit, wanneer het spreekt over naastenliefde in de verschillende behoeften en culturen. Traditiegetrouw wordt dit vertaald in 'het mysterie van Christus', op zich logisch vanuit een christelijke leer en kerk, maar ligt in onze dagen (helaas) niet te zeer de aandacht op het doen van naastenliefde i.p.v. het belijden van Hem die ons dat leerde?
(de identiteitsvraag mag anders gesteld worden: meer naar wat *maakt* ons tot Christenen?)

Dan wordt vervolgens het missionaire uitgelegd naar verwelkomende.
Vraag is of dit het imago van de kerk is?

Vragen in reflectieronden 2 en 3 zijn duidelijk meer open vragen.
Maar vergeet niet, dat o.a. door het moraliserende karakter van kerkelijke documenten men niet meer zo open staat voor deze verwelkoming.

Onze leeswijzer 4 Vrouwen in het leven en de zending van de kerk

Is de titel erg openend?
Velen zullen als eerste reactie hebben: ze mogen toch niks!
Het document tracht voorzichtig te zijn, en een gelijkwaardigheid te bepleiten.
Hierbij worden voorbeelden uit Bijbel en traditie gehaald ter ondersteuning.
Mooi, maar toch komt het oude rollenpatroon weer naar boven: worden alleen vrouwen slachtoffer van seksueel geweld?

Ineens worden ook vrouwen de belangrijkste missionarissen genoemd, maar wel in hun rol als moeder. E.e.a. wordt versterkt, wanneer ook Maria en Maria van Magdala ten tonele verschijnen. Zij inspireerden velen...?
Zijn er ook andere vrouwen, ook minder vrome vrouwen die kunnen inspireren?
(Let wel, de theologie heeft Maria tandeloos gemaakt om de man in ambten te kunnen bevestigen! Is dat een goede ambts-theologie? Vragen naar wie wat mag, en niet vragen naar wat er moet gebeuren en wie dat dan het beste kan doen?)

En natuurlijk komt het besmette woord 'roeping' weer op tafel.

Zeker omdat het in reflectieronde 1, derde vraag gaat om ervaringen met clericalisme.

*M.a.w. is de kerk niet toe aan een herwaardering van het mens-zijn?
Dat het niet gaat om het man of vrouw zijn, maar om mens zijn, en om een mens-zijn waarin ieder kan geven naar capaciteit ipv geslacht.*